

Кичэлин төр: **ХҮВС.**

Товчлгч кичэл

Кичэлийн күсл: хүвс гидг төрэн амн
үгин зөөрөр дамжад
давтлһн.

Айтан Лиҗин Нина,
Элст балһсна 23-гч дундын школын
хальмг келнэ болн литературийн багш.

Тасрха умшад, хүвсгэл үгмүд темдглти, энгийн заатн.

**-Буйн төгс ааван буй уга окад,
Бурхн сээхн ээжэн көвүн уга окад,
Бум өрк алвтан нойн уга окад,
Бумбан сээхн хатан һанц бийинь хаяд,
Буурл Һалзнар таниг дахсн эс билүү би?
Хэр һазрт нарад одхла,
Ард минь келдг
Ах-дүүһин онһа угалм,
Хэр һазрт хатрад йовхла,
Халун хээсн хот өгдг
Эгч-дүүһин онһа угалм,
Нанд орхнь чигн үлү
Арслң чиирг бээнэлм,
Эднэс зархитн,- гиж уульн,
Алтн ширэхэснэ әдс авн келв.**

*- Буйн төгс ааван буй уга окад,
Бурхн сээхн ээжэн көвүн уга окад,
Бум өрк алтан нойн уга окад,
Бумбан сээхн хатан һаниң бийинь хаяд,
Буурл Һалзнарн таниг дахсн эс билү би?
Хэр назрт нарад одхла,
Ард минь келдг
Ах-дүүhin онha угалм,
Хэр назрт хатрад йовхла,
Халун хээсн хот өгдг
Эгч-дүүhin онha угалм,
Нанд орхнь чигн үлү
Арслң чиирг бээнэлм,
Эднэс зархнти,- гиж уульн,
Алтн ширэхэсн өдс авн келв.*

Чикэр бичгдснь темдглтн.

Эн тана

умш бичэ

илгэх уга көвүн

келхмн биш

келх үг уга

суушго

ЭС МИНИ

биш авдм

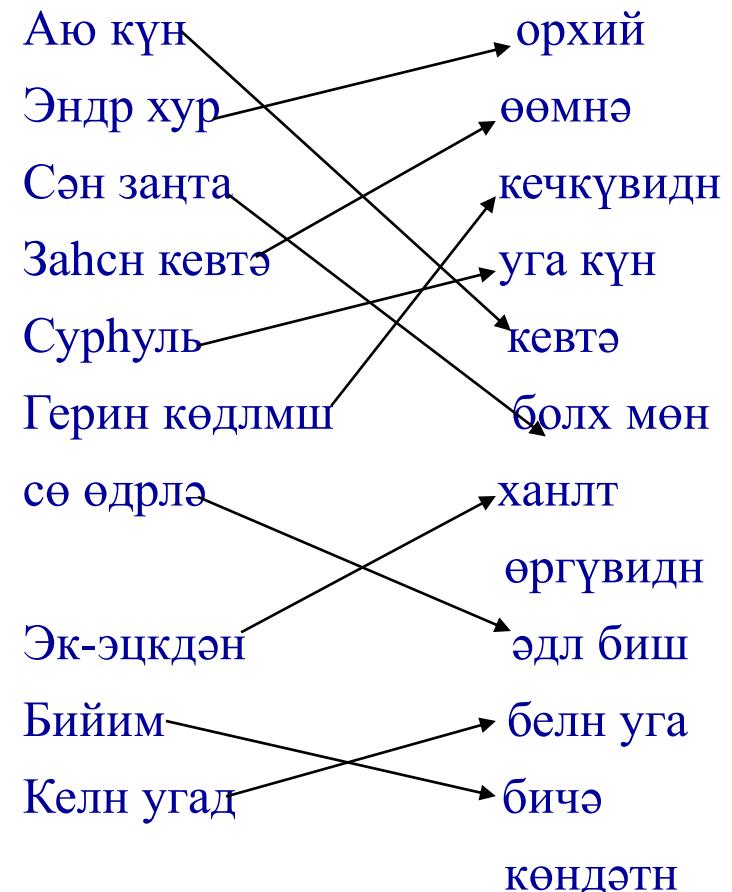

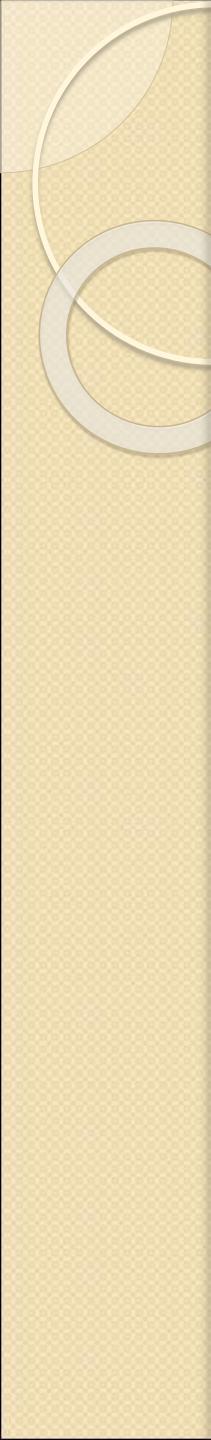
бичэ ав

ҮГИН НИИЦЛӨС ТОГТАН

Аю күн	орхий
Эндр хур	өөмнэ
Сэн занта	кечкүвидн
Занис кевтэ	уга күн
Сургууль	кевтэ
Герин көдлмш	болх мөн
сө өдрлэ	ханлт
	өргүвидн
Эк-эцкдэн	эдл биш
Бийим	белн уга
Келн угад	бичэ
	көндэтн

Өггэсн үмүд олзлад, зэнгс тогтатн.

Дастн, көдлхмб, бичнүү, хэлэй, хот уга,
эс болж, болв чигн, болдг, иртн, келсэн.

Зәңгс умшад, хүвс олад, таблицд буулһж бичти.

- Келсн үгдэн бичэ хэрүцти, кесн хамгтан бичэ ачрхти.
- Күн кевтэ махан идэд, күрн кевтэ нүкндэн орж.
- Санан хурдмб, салькин хурдмб?
- Сарин сарулд хулхач дурго.
- Сарин сарул болв чигн сө өдрлэ өдл биш.
- Залхуһин герт түлэн уга, зальгдгин герт хот уга.
- Төрхэрэ мууг сурһж эс болж, төөрсн мууг даладж эс болж.
- Эрдмин дала өргн болвчи, эки билгнь – ухан.

Бурушагч бичэ, эс, биш, ш	Сургч -у(-γ), -ий, -й, -мб	Лавлгч мөн, -мн(-м), -л	Сулдгч- чаңагч чиғн, -чн	Маһдлгч биз, кевтэ	Нүүрлгч -в,-видн, -ч, -чн, -тн, -м, -мдн, -нь	Эврэ -ннъ, -ан (-эн), -рн, -н.

ХҮВС

Хүвсийн туск мөдүүр	Хүвс	Үлгүр
Хүвсийн энгс		
Бурушагч (отрицательные)	уга (-го), эс, бичэ, биш (-ш)	Тенд күн уга. Эс ирхлэ яахв? Намаг бичэ көндэ. Би таниг таньхшв.
Сургч (вопросит-ые)	у (-γ), -ий, -й, мб (-мби)	Герт күн бээнγ? Санл доклад кехий? Бадм одачн назай? Эн кемби?
Лавлгч (сомнения)	мөн, —мн(-м),-л	Бадм доклад кехмн. Мал тенд йовнал.
Сулдгч-чаңгагч (уступит-усилит)	чиғн – чн	Бадм ирв чигн, доклад кех уга. Бадм эс ирвчн, хург болх.
Маңдлгч (предположит.)	биз, кевтэ	Тедн эндр ирх биз. Тер мана мал кевтэ.
Нүүрлгч (личные)	келгч: в-видн, -ч -т бийчлгч:-м-мдн, -чн-тн,-нь	Би эндр ирхв. Та эндр ирхт. Дегтрчн ширэ deer бээнэ.
Эврэ (возвратные)	-ннь, -ан(-эн), -н, -рн	Көвүндэн белг кев. Күүкэрн шүлг умшулв.